

Opracowano na
podstawie t.j. Dz.
U. z 2018 r. poz.
708, z 2026 r. poz.
187.

U S T A W A

z dnia 5 sierpnia 2015 r.

o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów

Art. 1. 1. W sądach okręgowych działają opiniodawcze zespoły sądowych specjalistów, zwane dalej „zespołami”, których zadaniem jest sporządzanie, na zlecenie sądu lub prokuratora, opinii w sprawach rodzinnych i opiekuńczych oraz w sprawach nieletnich, na podstawie przeprowadzonych badań psychologicznych, pedagogicznych lub lekarskich.

2. Zespoły na zlecenie sądu prowadzą także mediacje, przeprowadzają wywiady środowiskowe w sprawach nieletnich oraz prowadzą poradnictwo specjalistyczne dla małoletnich, nieletnich i ich rodzin.

3. Zespoły mogą współdziałać z placówkami wykonującymi orzeczenia sądu.

Art. 2. 1. W skład zespołu wchodzi specjalista w zakresie psychologii, pedagogiki, pediatrii, medycyny rodzinnej, chorób wewnętrznych, psychiatrii oraz psychiatrii dzieci i młodzieży.

2. Specjalista, uczestnicząc w wykonywaniu czynności, o których mowa w art. 1, jest niezależny. Prezes sądu okręgowego nie może wydawać specjalistom poleceń dotyczących wykonywania czynności, w których są niezależni.

Art. 3. 1. Zespół sporządza opinie dla sądów i prokuratorów w obszarze właściwości sądu okręgowego, w którym działa, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach może sporządzić opinię dla sądów i prokuratorów spoza jego obszaru właściwości.

2. W szczególnie uzasadnionych przypadkach obszarem właściwości zespołu może być część obszaru właściwości sądu okręgowego.

3. Minister Sprawiedliwości, w drodze zarządzenia, tworzy i znosi zespoły oraz ustala ich obszar właściwości, kierując się potrzebą zapewnienia racjonalnej

organizacji pracy oraz dostosowaniem ich liczby do obszaru właściwości sądu okręgowego lub jego części.

Art. 3a. W sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką toczących się w trybie Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze dnia 25 października 1980 r. (Dz. U. z 1995 r. poz. 528 oraz z 1999 r. poz. 1085), opinie sporządza się niezwłocznie.

Art. 4. 1. Minister Sprawiedliwości sprawuje nadzór nad działalnością zespołów w zakresie:

- 1) przestrzegania standardów metodologii opiniowania i procedury badań psychologicznych, pedagogicznych lub lekarskich, a także terminowości sporządzania opinii;
- 2) wykonywania czynności, o których mowa w art. 1 ust. 2 i 3.

2. Nadzór sprawowany przez Ministra Sprawiedliwości nie może wkraczać w dziedzinę, w której specjaliści są niezależni.

3. Minister Sprawiedliwości jest uprawniony do:

- 1) przeprowadzania w zespołach kontroli i wizytacji;
- 2) żądania od zespołów przesłania informacji lub sprawozdań z działalności zespołu, w zakresie, w jakim sprawuje nadzór nad zespołami.

4. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw zdrowia i ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, ustala, w drodze zarządzenia, standardy metodologii opiniowania dla zespołów.

5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb i sposób sprawowania nadzoru nad zespołami, mając na względzie konieczność zapewnienia sprawnego i efektywnego funkcjonowania zespołów.

Art. 5. 1. Zespołem kieruje wyłoniony w drodze konkursu kierownik.

2. Kierownikiem zespołu może zostać osoba:

- 1) mająca pełną zdolność do czynności prawnych;
- 2) posiadająca obywatelstwo polskie, obywatelstwo innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim

Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, albo obywatelstwo innego państwa, jeżeli na podstawie przepisów prawa Unii Europejskiej przysługuje jej prawo podjęcia zatrudnienia lub samozatrudnienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na zasadach określonych w tych przepisach;

[3) *która ukończyła studia wyższe z zakresu psychologii lub pedagogiki w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskała tytuł magistra lub ukończyła zagraniczne studia z zakresu psychologii lub pedagogiki uznane w Rzeczypospolitej Polskiej, albo jest lekarzem posiadającym specjalizację z zakresu pediatrii, medycyny rodzinnej, chorób wewnętrznych, psychiatrii lub psychiatrii dzieci i młodzieży;*]

<3) która posiada prawo wykonywania zawodu psychologa, o którym mowa w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2026 r. o zawodzie psychologa oraz samorządzie zawodowym psychologów (Dz. U. poz. 187), lub ukończyła studia wyższe z zakresu pedagogiki w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskała tytuł magistra, lub ukończyła zagraniczne studia z zakresu pedagogiki uznane w Rzeczypospolitej Polskiej albo jest lekarzem posiadającym specjalizację z zakresu pediatrii, medycyny rodzinnej, chorób wewnętrznych, psychiatrii lub psychiatrii dzieci i młodzieży;>

Nowe brzmienie pkt 3 w ust. 2 w art. 5 wejdzie w życie z dn. 19.05.2028 r. (Dz. U. z 2026 r. poz. 187).

- 4) posiadająca minimum 5-letni staż pracy zgodny z wykształceniem lub specjalizacją;
- 5) mająca nieposzlakowaną opinię;
- 6) która nie została skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe;
- 7) przeciwko której nie jest prowadzone postępowanie o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe;
- 8) której stan zdrowia pozwala na zatrudnienie na stanowisku kierownika.

3. Konkurs ma na celu sprawdzenie kwalifikacji, predyspozycji oraz umiejętności niezbędnych na stanowisku kierownika zespołu.

4. Prezes sądu okręgowego informuje o konkursie przez umieszczenie ogłoszenia w miejscu powszechnie dostępnym w siedzibie sądu, we właściwym ze względu na siedzibę sądu urzędzie pracy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej albo w inny sposób, w szczególności przez umieszczenie ogłoszenia w prasie.

5. Ogłoszenie zawiera oznaczenie stanowiska, wymagane kwalifikacje, wykaz niezbędnych dokumentów, miejsce i termin ich składania oraz kryteria oceny.

Art. 6. 1. Konkurs przeprowadza komisja konkursowa powołana przez prezesa sądu okręgowego.

2. Komisja konkursowa ustala wynik konkursu, wskazując kandydata, który uzyskał najlepszy wynik, oraz kolejność pozostałych kandydatów albo podając przyczyny nierozstrzygnięcia konkursu.

3. Informację o wyniku konkursu, która obejmuje imiona i nazwiska kandydatów biorących udział w konkursie oraz wynik konkursu albo przyczyny nierozstrzygnięcia konkursu, prezes sądu okręgowego umieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej.

4. W przypadku nierozstrzygnięcia konkursu prezes sądu okręgowego ponownie zarządza przeprowadzenie konkursu.

Art. 7. Kierownik zespołu:

- 1) organizuje pracę zespołu i nią kieruje;
- 2) kontroluje przestrzeganie procedury badań i standardów metodologii opiniowania przez specjalistów;
- 3) kontroluje sposób wykonywania czynności, o których mowa w art. 1 ust. 2 i 3.

Art. 8. 1. Specjalistów w zakresie psychologii, pedagogiki, pediatrii, medycyny rodzinnej, chorób wewnętrznych, psychiatrii oraz psychiatrii dzieci i młodzieży wyłania się w drodze konkursu.

2. Jako specjalista może być zatrudniona osoba:

- 1) mająca pełną zdolność do czynności prawnych;
- 2) posiadająca obywatelstwo polskie, obywatelstwo innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, albo obywatelstwo innego państwa, jeżeli na podstawie przepisów prawa Unii Europejskiej przysługuje jej prawo podjęcia zatrudnienia lub samozatrudnienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na zasadach określonych w tych przepisach;
- 3) mająca nieposzlakowaną opinię;
- 4) która nie została skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe;
- 5) przeciwko której nie jest prowadzone postępowanie o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe;

6) której stan zdrowia pozwala na zatrudnienie na stanowisku specjalisty.

[3. Jako specjalista w zakresie psychologii może być zatrudniona osoba, która ukończyła wyższe studia z zakresu psychologii w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskała tytuł magistra lub ukończyła zagraniczne studia z zakresu psychologii uznane w Rzeczypospolitej Polskiej oraz która posiada co najmniej 3-letni staż pracy w poradnictwie rodzinnym lub z młodzieżą społecznie niedostosowaną albo 3-letnią praktykę kliniczną.]

<3. Jako specjalista w zakresie psychologii może być zatrudniona osoba, która posiada prawo wykonywania zawodu psychologa, o którym mowa w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2026 r. o zawodzie psychologa oraz samorządzie zawodowym psychologów, oraz która posiada co najmniej 3-letni staż pracy w poradnictwie rodzinnym lub z młodzieżą społecznie niedostosowaną albo 3-letnią praktykę kliniczną.>

Nowe brzmienie
ust. 3 w art. 8
wejdzie w życie z
dn. 19.05.2028 r.
(Dz. U. z 2026 r.
poz. 187).

4. Jako specjalista w zakresie pedagogiki może być zatrudniona osoba, która ukończyła wyższe studia z zakresu pedagogiki w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskała tytuł magistra lub ukończyła zagraniczne studia z zakresu pedagogiki uznane w Rzeczypospolitej Polskiej oraz która posiada co najmniej 3-letni staż pracy w poradnictwie rodzinnym lub z młodzieżą społecznie niedostosowaną albo 3-letni staż pracy w szkole, przedszkolu lub w placówce oświatowo-wychowawczej.

5. Jako specjalista w zakresie pediatrii, medycyny rodzinnej, chorób wewnętrznych, psychiatrii lub psychiatrii dzieci i młodzieży może być zatrudniony lekarz posiadający specjalizację z zakresu pediatrii, medycyny rodzinnej, chorób wewnętrznych, psychiatrii lub psychiatrii dzieci i młodzieży.

Art. 9. 1. Konkurs, o którym mowa w art. 8 ust. 1, przeprowadza komisja konkursowa powołana przez kierownika zespołu.

2. Konkurs ma na celu sprawdzenie kwalifikacji, predyspozycji oraz umiejętności niezbędnych na stanowisku specjalisty.

3. Prezes sądu okręgowego informuje o konkursie przez umieszczenie ogłoszenia w miejscu powszechnie dostępnym w siedzibie sądu, we właściwym ze względu na siedzibę sądu urzędzie pracy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej albo w inny sposób, w szczególności przez umieszczenie ogłoszenia w prasie.

4. Ogłoszenie zawiera oznaczenie stanowiska, wymagane kwalifikacje, wykaz niezbędnych dokumentów, miejsce i termin ich składania oraz kryteria oceny.

5. Komisja konkursowa ustala wynik konkursu, wskazując kandydata, który uzyskał najlepszy wynik, oraz kolejność pozostałych kandydatów albo podając przyczyny nierozstrzygnięcia konkursu.

6. Informację o wyniku konkursu, która obejmuje imiona i nazwiska kandydatów biorących udział w konkursie oraz wynik konkursu albo przyczyny nierozstrzygnięcia konkursu, prezes sądu okręgowego umieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej.

7. W przypadku nierozstrzygnięcia konkursu prezes sądu okręgowego ponownie zarządza przeprowadzenie konkursu.

Art. 10. 1. Członkiem komisji konkursowej, o której mowa w art. 6 i art. 9, nie może być osoba, która z kandydatem przystępującym do konkursu pozostaje w stosunku małżeństwa, pokrewieństwa albo powinowactwa do czwartego stopnia, w stosunku przysposobienia albo we wspólnym pożyciu. Członkiem komisji konkursowej nie może być również osoba, w stosunku do której istnieją okoliczności mogące wywołać uzasadnione wątpliwości co do jej bezstronności przy przeprowadzaniu konkursu.

2. Osoba powołana w skład komisji, po złożeniu dokumentów przez kandydatów, składa oświadczenie w zakresie, o którym mowa w ust. 1.

3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb i sposób przeprowadzania konkursu, o którym mowa w art. 6 i art. 9, w tym etapy i przebieg konkursów oraz tryb działania komisji konkursowych, o których mowa w art. 6 i art. 9, uwzględniając konieczność zapewnienia przeprowadzenia sprawnego i obiektywnego konkursu oraz mając na uwadze konieczność właściwego doboru kadry kierowniczej zespołów i specjalistów.

Art. 11. 1. Kierownik zespołu i specjalista są obowiązani:

- 1) czynności, o których mowa w art. 1, wykonywać z najwyższą starannością, zgodnie z aktualnymi wskazaniem wiedzy i nauki oraz z zasadami i etyką wykonywanego zawodu, bezstronnie i terminowo;
- 2) dochowywać tajemnicy prawnie chronionej;
- 3) podnosić kwalifikacje zawodowe.

2. Czynności z zakresu prawa pracy w stosunku do kierownika zespołu i specjalistów wykonuje prezes sądu okręgowego.

3. Między prezesem sądu okręgowego, kierownikiem zespołu i specjalistą nie może powstać układ podległości służbowej, jeżeli są małżonkami albo pozostają ze sobą w stosunku pokrewieństwa do drugiego stopnia włącznie lub powinowactwa pierwszego stopnia albo przysposobienia, opieki lub kurateli.

Art. 12. 1. Kierownik zespołu i specjalista nie mogą podejmować dodatkowego zatrudnienia bez zgody prezesa sądu okręgowego. Prezes sądu okręgowego zasięga opinii kierownika zespołu w sprawie wyrażenia zgody na podjęcie dodatkowego zatrudnienia przez specjalistę.

2. Kierownik zespołu i specjalista nie mogą podejmować innego zajęcia ani sposobu zarabkowania, które przeszkadzałoby w pełnieniu obowiązków kierownika zespołu albo specjalisty, mogło osłabiać zaufanie do jego bezstronności lub podważać zaufanie do zespołu.

Art. 13. 1. Wynagrodzenie kierownika zespołu i specjalisty składa się z wynagrodzenia zasadniczego przewidzianego dla zajmowanego stanowiska pracy oraz dodatku za wieloletnią pracę.

2. Kierownikowi zespołu i specjaliście mogą być przyznawane nagrody za szczególne osiągnięcia w pracy.

3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wysokość stawek wynagrodzenia zasadniczego kierowników zespołów i specjalistów, uwzględniając potrzebę zapewnienia prawidłowej organizacji działalności zespołów, specyfikę obowiązków kierownika zespołu i specjalistów oraz wymagania w zakresie kwalifikacji dla osób zajmujących te stanowiska.

Art. 14. 1. Dodatek za wieloletnią pracę wynosi po 5 latach pracy 5% miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego. Dodatek ten wzrasta o 1% za każdy dalszy rok pracy aż do osiągnięcia 20% miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego.

2. Za wieloletnią pracę kierownik zespołu lub specjalista otrzymują nagrodę jubileuszową w wysokości:

- 1) po 20 latach pracy – 75% miesięcznego wynagrodzenia;
- 2) po 25 latach pracy – 100% miesięcznego wynagrodzenia;
- 3) po 30 latach pracy – 150% miesięcznego wynagrodzenia;
- 4) po 35 latach pracy – 200% miesięcznego wynagrodzenia;
- 5) po 40 latach pracy – 300% miesięcznego wynagrodzenia;

6) po 45 latach pracy – 400% miesięcznego wynagrodzenia.

Art. 15. 1. Do okresów pracy uprawniających do dodatku za wieloletnią pracę i nagrody jubileuszowej wlicza się zakończone okresy zatrudnienia oraz inne okresy, jeżeli na podstawie odrębnych przepisów podlegają one wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze.

2. W przypadku równoczesnego pozostawania w więcej niż jednym stosunku pracy do okresu pracy uprawniającego do dodatku za wieloletnią pracę wlicza się jeden z tych okresów.

Art. 16. Kierownikowi zespołu lub specjaliście, którego stosunek pracy ustał w związku z przejściem na rentę z tytułu niezdolności do pracy lub na emeryturę, przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości:

- 1) dwumiesięcznego wynagrodzenia – po 10 latach pracy w sądzie;
- 2) trzymiesięcznego wynagrodzenia – po 15 latach pracy w sądzie;
- 3) sześciomiesięcznego wynagrodzenia – po 20 latach pracy w sądzie.

Art. 17. Rozwiązanie stosunku pracy z kierownikiem zespołu lub specjalistą bez wypowiedzenia następuje w przypadku:

- 1) prawomocnego skazania za przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe;
- 2) prawomocnego orzeczenia ubezwłasnowolnienia częściowego lub całkowitego.

Art. 18. W sprawach nieuregulowanych w ustawie do kierownika zespołu i specjalistów stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 108, 4, 138, 305 i 357).

Art. 19–24. (pominięte)¹⁾

Art. 25. 1. Rodzinne ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stają się opiniodawczymi zespołami sądowych specjalistów.

2. Kierownicy rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stają się kierownikami opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów.

¹⁾ Zamieszczone w obwieszczeniu Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 marca 2018 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów (Dz. U. poz. 708).

3. Psycholodzy, pedagodzy i lekarze rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stają się specjalistami opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów.

4. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy wynagrodzeniem, o którym mowa w art. 13 ust. 1, jest średnie miesięczne wynagrodzenie, obejmujące wynagrodzenie zasadnicze oraz dodatek za wysługę lat, dodatek motywacyjny, dodatek funkcyjny i dodatek za warunki pracy, przysługujące w okresie 12 miesięcy przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, a jeżeli okres ten był krótszy – w całym tym okresie.

5. Osobom, które w okresie wskazanym w ust. 4 przebywały na urlopie dla poratowania zdrowia, urlopie wychowawczym, urlopie macierzyńskim lub urlopie rodzicielskim, średnie miesięczne wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 4, wylicza się za okres 12 miesięcy poprzedzających miesiąc przejścia na ten urlop.

6. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy pracownicy, niebędący kierownikiem, psychologiem, pedagogiem i lekarzem rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych, stają się pracownikami sądów okręgowych.

Art. 26. Do okresu zatrudnienia, od którego zależy uprawnienie określone w art. 16 niniejszej ustawy, zalicza się okres zatrudnienia na stanowisku kierownika, pedagoga, psychologa lub lekarza rodzinnego ośrodka diagnostyczno-konsultacyjnego.

Art. 27. 1. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy wygasają uprawnienia wynikające z ustawy, o której mowa w art. 20 niniejszej ustawy, z wyjątkiem uprawnień emerytów i rencistów, o których mowa w art. 53 ust. 2 i 3a, art. 54 ust. 4, art. 56 i art. 58 w związku z art. 60 oraz art. 72 ust. 4 ustawy zmienianej w art. 20 niniejszej ustawy.

2. Odpis na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, o którym mowa w art. 53 ust. 2 ustawy, o której mowa w art. 20 niniejszej ustawy, dokonywany jest w sądzie okręgowym, w którym działa opiniodawczy zespół sądowych specjalistów.

3. Kierownicy, pedagodzy lub psycholodzy rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych, przebywający w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy na urlopie dla poratowania zdrowia udzielonym na podstawie art. 73 ustawy, o której mowa w art. 20 niniejszej ustawy, mogą pozostać na urlopie do końca okresu, na jaki go udzielono.

4. Kierownicy, pedagodzy lub psycholodzy rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych, którzy przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy nabyli uprawnienia emerytalne na podstawie art. 88 ustawy wymienionej w art. 20 niniejszej ustawy, mogą złożyć wniosek, o którym mowa w art. 88 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 20 niniejszej ustawy, do dnia 30 listopada 2015 r. Rozwiązanie stosunku pracy następuje z dniem 1 stycznia 2016 r.

Art. 28. 1. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 6a ust. 12 oraz art. 30 ust. 7a ustawy, o której mowa w art. 20 niniejszej ustawy, zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 6a ust. 12 oraz art. 30 ust. 7a ustawy, o której mowa w art. 20, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez okres 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 32 § 4 ustawy, o której mowa w art. 21 niniejszej ustawy, zachowują moc do dnia wejścia w życie nowych przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 32 § 4 ustawy, o której mowa w art. 21 niniejszej ustawy, nie dłużej jednak niż przez okres 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 29. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2016 r., z wyjątkiem art. 27 ust. 4, który wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia²⁾.

²⁾ Ustawa została ogłoszona w dniu 18 września 2015 r.